

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Autorka habilitačnej práce:	Mgr. Antónia Sabolová Fabianová , PhD.
Názov habilitačnej práce:	Posilnenie resiliencie programom SMART pri zvládaní stresu sociálneho pracovníka.
Študijný odbor:	33 Sociálna práca
Rok:	2021
Meno oponentky:	Prof. PhDr. Mgr. Jana Levická , PhD.
Pracovisko oponentky	Katedra sociálnych služieb a poradenstva FSV UCM v Trnave

Habilitačná práca je najvýznamnejšou a najnáročnejšou kvalifikačnou prácou, ktorou jej autor/autorka preukazuje svoju erudovanosť v oblasti vedeckého pôsobenia a tiež pedagogickú zrelosť, ktorá je vyjadrená prepojením vedeckého poznania do oblasti vzdelávania. Habilitačnou prácou habilitant/habilitantka zároveň dokazuje svoju dlhodobú orientáciu na problematiku, ktorá sa stáva ústrednou témou habilitačnej práce. Bazálnou požiadavkou habilitačného konania je, aby celé snaženie uchádzača/uchádzačky prispelo k rozvoju poznania v odbore, v ktorom sa habilitácia koná.

Vzhľadom k náročnosti požiadaviek na habilitačnú prácu, platná legislatíva dáva možnosť autorovi/autorke, aby si zvolil/a formu, ktorou bude nadobudnuté poznatky pred habilitačnou komisiou a VR prezentovať. Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD. sa rozhodla dokladovať svoju vedeckú erudíciu v danej oblasti formou habilitačnej práce.

Tieto formálne náležitosti sú dôverne známe ako členom habilitačnej komisie, tak i členom vedeckej rady, ktorá bude o výsledkoch habilitačného konania rozhodovať.

Aktuálnosť témy a jej prínos pre odbor sociálnej práce

Prešovská škola sociálnej práce je charakteristická tímovým skúmaním problematiky, pričom jednotlivé členky a členovia Inštitútu edukológie a sociálnej práce si volia vlastnú oblasť skúmania v širšej problematike, ktorá je predmetom kolektívneho záujmu členov pracoviska. Túto tendenciu potvrdzujú aj dnešné habilitačné konania, v ktorom Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD. a Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. každá z iného pohľadu uchopuje problematiku osobnosti sociálneho pracovníka/sociálnej pracovníčky v kontexte náročnosti výkonu profesie.

Sociálni pracovníci sa konceptu resiliencie venujú už vyše polstoročia, pričom sa primárne zameriavali na rozvoj tohto konceptu u svojich klientov (Ungar, 2018, 2012, 2004). Ako však upozorňuje viacero autorov, náročnosť profesie nás zaväzuje k tomu, aby sme sa zaoberali problematikou zvládania aj preto, že táto podstatne ovplyvňuje zotrvanie v profesii. Curtis a kol (2010), ktorí sa zaoberali syndrómom vyhorenia u tzv. emocionálne náročných profesií, zistili, že sociálni pracovníci zotrvávajú v profesii v priemere 8 rokov a potom z dôvodu emocionálnej vyčerpanosti odchádzajú. Na Slovensku síce nemáme dáta z podobne koncipovaného výskumu, ale najmä v oblasti sociálnych služieb nie je ich častá fluktuácia neznámym problémom.

Problematiku, ktorú Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD spracovala v rámci svojej habilitačnej práce, preto pokladám za vysoko aktuálnu a významnú pre vedecké spoznávanie diania v praktickom výkone sociálnej práce.

Formálna stránka habilitačnej práce

Už spomínané nároky, ktoré sú kladené na tento druh kvalifikačnej práce, predpokladajú, že ak sa habilitantka/habilitant rozhodne predložiť prácu ako samostatnú vedeckú prácu, bude mať táto práca rozsah približne podobný a skôr väčší ako doktorandská práca.

Posudzovaná habilitačná práca má celkový rozsah 85 strán, pričom text od Úvodu (s.8) po Záver (s. 68) predstavuje 60 strán textu, ktorý je členený do troch rozsahovo vyvážených kapitol.

Celková úprava práce je štandardná a zodpovedá požiadavkám obvykle kladeným na tento typ kvalifikačnej práce.

Obsahová stránka habilitačnej práce

Práca Mgr. Antónie Sabolovej Fabianovej, PhD. nesie názov *Posilnenie resiliencie programom SMART pri zvládaní stresu sociálneho pracovníka*. Vychádzajúc z názvu práce by som očakávala, že dominantnou témou habilitačnej práce bude práve problematika resiliencie, alebo konkrétne širšie predstavenie programu Stress management and resilience training. Habilitantka však 2 z celkových troch kapitol venovala práve otázkam stresu a stratégiám zvládania stresu vo všeobecnej rovine. Ide o problematiku, na ktorú koncept reziliencie priamo nadväzuje, ale samotnému teoretickému objasneniu resiliencie, vrátane predstavenia spomínaného modelu tak venovala len 16 strán.

Habilitantka si je tejto skutočnosti vedomá, keďže v práci opakovane zdôrazňuje, že ide len o informatívne predstavenie problematiky s cieľom upozorniť na jej celkový význam a potrebu rozvoja teoretického pozadia a vedeckého poznávania v domácom prostredí. *Mojou otázkou je, či takýto zámer je postačujúci pre habilitačnú prácu?*

Niet sporu o tom, že habilitantka pre napísanie tejto práce preštudovala veľké množstvo prevažne anglickej odbornej literatúry, čiže jej odbornú erudíciu v danej problematike nespochybňujem.

Rušivo však v habilitačnej práci na mňa pôsobili niektoré tvrdenia ako napr. „Zamestnanie môže byť súčasťou identity človeka a pracovisko tak miestom spokojnosti či jedným z najefektívnejších spôsobov zvládania stresu“ (s- 8), alebo „ Môžeme konštatovať, že pojem stres sa používa na jednej strane na vyjadrenie reakcie jedinca na záťaž, ale aj ako synonymum pre pojem záťaž...(s.-13). Autorka sa v tejto súvislosti síce odvoláva na prácu Fink (2016), ale nie je možné súhlasiť s tým, že v rámci slovenského jazyka sú slová stres a záťaž synonymá.

Podobných vyjadrení je v práci viacero. Ak autorka prevezme takéto tvrdenie, mala by následne objasniť skutočnosti, ktoré ju k tomu viedli. V práci mi chýba jednoznačné uvedenie autorov SMART (hoci v zozname použitej literatúre je tento zdroj uvedený) a tiež vlastné empirické zistenia autorky.

Oproti týmto mojím pripomienkam **staviam nasledovné skutočnosti**, ktoré ovplyvnili moje záverečné stanovisko.

- a) Mgr. Antónia Sabolová Fabianová, PhD. sa problematike resiliencie v kontextu sociálnej práce venuje kontinuálne, čo dokladuje aj jej monografia *Resiliencia ako koncept sociálnej práce (2020)*;
- b) Problematike stresu a zvládania náročnosti v kontexte sociálnej práce sa venuje aj v oblasti vlastnej aj kolektívnej výskumnej práce, čo dokladuje svojou publikačnou činnosťou;
- c) Bola súčasťou medzinárodného výskumného tímu, ktorý skúmal práve problematiku resiliencie (J Jay Miller, Zuzana Poklembova, Erlene Grise-Owens, 2018);
- d) Práca je písaná s prihliadnutím k jej využitiu v edukačnom procese, keďže habilitantka opakovane zdôrazňuje, že s problematikou resiliencie by mali byť oboznamovaní už študenti a študentky sociálnej práce, čo by mohlo preventívne pôsobiť práve voči syndrómu vyhorenia.

Problematika stresu a schopnosti zvládať emocionálne napätie súvisiace s výkonom profesie vyvoláva záujem odborníkov zaoberajúcich sa sociálnou prácou okrem iného aj z dôvodov meniaceho sa sociálno-politického nastavenia globálneho sveta. Ubúdajúce finančné zdroje určené pre oblasť sociálnej práce, sociálnych služieb či komunitnej starostlivosti, narastajúce problémy súvisiace s chudobou, či nové problémy, ktorým čelia sociálni pracovníci so svojimi klientami v dôsledku stupňujúcej sa environmentálnej krízy (Collins, 2008, Dwyer, 2007, Garrett, 2015, Greer, 2016, Rose, 2021 ai.) poukazujú na mimoriadnu významnosť problematiky, ktorej sa habilitantka venuje. Ak by som posudzovala habilitantku celistvo, čiže nehodnotila len jej habilitačnú prácu, moje stanovisko by bolo jednoznačne podporujúce jej habilitáciu.

Pri hodnotení habilitačnej práce som nútená konštatovať, že predloženú prácu vnímam na hranici akceptovateľnosti.

Habilitantke kladiem v súvislosti s predloženou prácou nasledovné otázky:

- 1) Aké využitie Schwartzovho konceptu resiliencie(1997) vidíte v sociálnej práci?
- 2) Objasnite prepojenie konceptu resiliencie a neoliberalizmu (napr. autori Garret, 2016, Harrison, 2013, Masten, 2015, Hart at al., 2016 a iní)
- 3) Aký je Váš názor na význam vybraných aspektov organizačnej kultúry na proces budovania resiliencie (napr. u McFadden, Mallet a Leiter, 2018; Ravalier a Boichat, 2018)?

Za predpokladu, že habilitantka dostatočne zodpovie položené otázky, budem súhlasiť s tým, aby Mgr. Antónii Sabolovej Fabianovej, PhD. bol udelený titul docentky v odbore 33 -sociálna práca.